

ACC. N:R M. 15599: 1-6.

Landskap: Skåne Upptecknare: Anna Flåhl, Gämnäs
Härad: Ingelstad/Järrestad Berättare: " " "
Socken: Tranås / Hliby Berättarens yrke: f. d. lärarinna
Uppteckningsår: 1960 Född år 1881 i Tranås

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Textilerna i hemmet. s. 1-6.

N. M. 163.

Skriv endast på denna sida.

11/1-61

Mattor. Inmitt hem hade vi skurgolv ända till 1930. och det var nog likadant på de flesta ställen. Jag köpte en fastighet 1942 och där var skurgolv utom i köket, där det fanns korkmatta. Korkmatta började nog bli vanlig efter första världskriget, möjligen i städerna tidigare. Då började man också färga eller måla golven. Parkett var nog bara på herrgårdar eller prästgårdar. Korkmatta eller målat golv var i vardagsrum eller ett mindre rum kallat kontor där husbonden förvarade viktiga papper u. m. Rum, som inte användes utom vid kalas, hade skurgolv. Malarna brukade vanligen taga emot beställningar av korkmatta och då ledes de på golven gratis.

Trasmatta användes nästan i alla rum som gångmattor. Köket hade alltid trasmattor. Ofta värdesattes fina trasmattor med inslag av ullgarn, rosenäng eller munkabalk. Ritligt fina, men rätt dyra mattor värdesattes av tyckt bomullsgarn i djallmönster. Tärnen, som

bestod av tre färger, rött & svart eller gult och svart, utgjorde rätsidan. Sådane mattor finns på flera gårdar i Aller härad. Dessa tillbrukades alltid i hemmen.

På vanliga gårdar dröjde det rätt långt in på 1900-talet innan bysedemattor användes. Om en sådan inhöptes, fick den ligga i finrummet där man inte var så mycket. Den höjdes i närmaste stod. På flera ställen värdes mattor av halm eller säv. Vargen var bomullegen och inslaget halm eller säv. Under sommaren användes dessa i stället för kas-mattor. Pyror var nog ej vanliga på Östulen. På sängen låg alltid täcke vävt i "syphämtä" eller annan konstvävad. På bänkarna länkades i "roozing", "krabbasen" eller "dubazing". Under julen hängdes dräkter, en långt värd i dubazing med olika figurer: djur, hus och folk.

Gardiner: I min barndom var det många som inte hade gardiner till vardags. Vid högtiderna hade de flesta en

kräckorpa, fönstren var ju rätt små i de gamla husen och gårdarna. Hos oss hade vi alltid lagggardiner klädda på en rund högg med svavelde knoppar.

Ibland köptes lagggardiner med vackra mönster men också hemvävda bomullsgardiner. Mycket fint gammalt användes, så väven skulle bli skiv och vacker. I början på 1880-talet hade vi alltid gardiner.

Drapsier: Från min tidigaste barndom minns jag att vi hade möttröda ylledrapsier med runda bollar i kanten. Hemvävda. De hängde i stället för dörr emellan två rum. Detta var omkring 1884, senare började man använda drapsier för det skulle vara vackert.

Bonader: De gamla drätlarna var nog mycket gamla mönster, oftast med religiösa motiv som sedan ändrades under årens lopp. Det fanns också många långa bonader som hängde nästan uppe vid taket, alltid uppe under julen.

Bordets utrustning: I vardagslag användes sällan duk

på bordet vid måltiderna. På julafton täcktes hela
bordet med en vit hemvärd linne duk. Den användes
även under de övriga juldagenas måltider.

I Finnemmen ligger alltid dukar på bordet. Ibland
drälldukar, värda i rött eller blått bomullsgarn, ären
örskade eller stickade dukar förkom som prydnads-
dukar. Fanns ett stort rum eller sal på någon gård,
hade man mitt på golvet ett stort runt bord täckt
med antingen en stor örskad duk eller ylleduk
med konstvävnad. Hemma hade vi en servett lagd
smalt över bordet. Vid bjudning alltid en stor vit
duk över hela bordet. Servetter förkom sällan, ej
heller servetteringar. Nog fanns servetter i kinnförsett,
ty när en duk värdes skulle tols servetter och i hria
till. Det var endast när det var riktigt fint kalas som
servetterna togs fram. Duktlygget var både helt, halv-
linne, fint hemsytt linne till inlag och bomullsgarn
till varp men och i linne till både varp och inlag.

Väsnadsrättet var Hushålls dräll eller damast. Långr
byar i Albo härad värdes flickornas linnehemgift
utskulanda i damast. Långr och hallriksmöntlägg
har nog ej blivit i bruk mera allmänt förin på
1920-talet. - I en gård här i församlingen användes
stenbordet i vardagsrummet som matbord, utan duk,
men när det var avdukat och tokat, lades alltid
en stor duk i krabbarnär på. På byar var ofta
en rickad duk men också dukar med hälsommas
"utkärsmön" och engelskt broderi. Omkring 1908 började
man med kulörta dukar mera allmänt liksom syddes
oav silke på filt. På 1870-80 syddes bänder i kors-
stygn, mest i rött och blått. Knutna filibänder med
minster trädde i rött, blått och vitt syddes på
läpplatycken och användes till dukar på skiv, den
sydda bänder hängde ner över kanten. På målad möb-
lar användes mest hemvävda dukar och gröva linne-
dukar. En polerad pryddes med en hälsömeduk av finast

ACC. N:R M. 15599:6.

linne ofta med en kuggplad spets i handen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND